

Zelo spoštovan poklic v ZSSR

Začetki sestrskega dela v Rusiji segajo v čas krimske vojske (1854—1856). Tisoči ranjencev, ki so umirali v obleganem Savastopolu zaradi pomanjkanja zdravniške oskrbe, so spodbudili mnogo ruskih žena, da so odšle z doma in stregle bolnikom v poljskih bolnišnicah. Nekatere od teh prostovoljk so celo prodale vse svoje premoženje, da so nakupile zdravila in obvezila in jih na vozovih pripeljale v prve bojne črte, ki jih je obstreljevalo sovražno topništvo. Njihova prva pomoč je pomagala lajšati pomanjkanje zdravnikov in njih pomočnikov (feldšerjev).

Lev Tolstoj je te dogodke opisal v svojih slikah o Sevastopolu v letih 1855 in 1856 in orisal razmere, v kakršnih so sestre oskrbovale ranjence. V svojih opisih je pokazal velik smisel za lastnosti, ki jih mora imeti sestra in je dobro slutil, kakšno vlogo bo imela v zdravstvenem varstvu.

Od tistih časov je preteklo že več kot sto let. Dandanes opravlja sestra delo, ki je zelo raznovrstno in zahtevno, njena osnovna naloga pri strežbi bolnika pa se ni spremenila. Ko opazujemo njeno delo v bolnišnici, vidimo, da ravno tako kot v Tolstojevem času skuša lajšati trpljenje bolnemu in mu pomagati k okrevanju, ko združuje »praktično in aktivno počutje« z vdanostjo svojemu poklicu, pri čemer ohranja veliko mero zbranosti in opravlja svoje delo z vso natančnostjo.

Pomembnost sestrške vloge so nam kazali, ko so nam v bolnišnici poudarjali »da zdravnik vidi bolnika samo nekaj minut na dan, medtem ko se sestra mudi pri njem veliko ur«. Sestre na kirurških oddelkih se še posebej zavedajo odgovornosti in opozarjajo na dejstvo, da je nega po opravljeni operaciji za njeno uspešnost lahko odločilnega pomena, najsi je operacija sama še tako dobro uspela. Čeprav je delo zdravnikov in sester različno, ni nikakršne potrebe, da bi tu njihove vloge primerjali, ker oboji delajo za isti namen, in čeprav sestra dela pod zdravnikovim vodstvom, je enako pomemben in bistven člen delovne skupine.

V ZSSR sprejemajo sestrške šole gojenke, ki so končale le osem let šolanja; na šoli dokončajo splošno izobraževanje in se usposobijo še za svoj poklic. Študij traja tri leta. Šole sprejemajo tudi učenke, ki so dokončale desetletno splošno izobraževanje in imajo samo strokovni pouk za sestre; te končajo študij po dveh letih. Kandidatinje imajo sprejemni izpit in razgovore, na katerih se učitelji prepričajo o njihovi splošni izobrazbi in se zanimajo tudi za njihova nagnjenja k temu poklicu. Na splošno se vse gojenke, ki stopajo v te šole, zanimajo za zdravstvo.

Študij poteka v skupinah po 30 učenk, učni programi pa imajo različne stopnje za triletni in dveletni študij. Razen teh so še posebne skupine, kjer jih šolajo za otroške sestre, le-te so samo iz vrst učenk, ki so dokončale desetletno izobraževanje. Njihov učni program je močnejše usmerjen v otroško zdravstvo in vsebuje tudi predavanja o vzgoji otrok.

Na sestrskih šolah poučujejo več predmetov, ki so tudi v učnih načrtih za študente medicine. Učitelji pri pouku močno upoštevajo praktične vidike sestrskega dela. Po prvem letu imajo na šolah pouk o negi bolnika, ki obsega

predavanja in praktično delo; praktično delo opravljajo najprej kar na šoli, kasneje pa v ambulantah.

Bodočim sestram omogočajo krajevne zdravstvene uprave praktično delo v zdravstvenih domovih ali bolnišnicah, kjer se lahko uče bolniške nege. V Moskvi, kjer je okoli 30 sestrskih šol, so učenkam na razpolago različni zdravstveni domovi in bolnišnice. Največkrat so izkušenejši zdravniki teh zavodov tudi predavatelji na sestrskih šolah ter se na ta način dobro povezuje teoretična in praktična stran pouka. Pred končanim šolanjem dobiva učenka dvomesečni specialni pouk na delovnem področju zdravstvenega doma, kjer bo kasneje zaposlena.

Šolanje na sestrskih šolah je — kakor na vseh šolah in univerzah v ZSSR — brezplačno. Poleg tega dobivajo učenke še štipendijo po 30 rubljev na mesec v prvem letu, kasneje pa po 37,5 rublja. Najboljše učenke, ki so se izkazale pri družbenem delu na šoli, dobe Leninovo priznanje v znesku 70 rubljev na mesec.

Po končanem šolanju je treba določiti, kje bodo nove strokovne delavke zaposlene, ker tudi v ZSSR primanjkuje sester kot v drugih državah. Mogoče je to nekoliko presenetljivo, če pomislimo, da 600 šol izobrazijo na leto okoli 50.000 sester. Pomanjkanje je pa vendarle povsem razumljivo zaradi naraščajočega povpraševanja. Vsepovsod po državi rastejo nova zdravstvena središča, ker se razširja delo poliklinik in bolnišnic v nova središča z vedno bolj raznovrstnimi dejavnostmi. Vedno več je tudi zdravstvenih domov, ki imajo na skrbi preprečevanje raznih bolezni in izboljševanje zdravstvenega stanja prebivalstva.

Ko se sestre zaposlijo v zdravstvenem varstvu, ponavadi še ni potešena njihova želja po izboljššanju strokovne izobrazbe. Več kot 20 odstotkov jih obiskuje večerna predavanja na medicinskih fakultetah, da bi postale zdravnice ali znanstvenice. Imamo pa tudi sestre, ki se odločijo za druga delovna področja, ker žele spremeniti svojo zaposlitev, svojo stroko, živeti v drugačnih življenjskih razmerah, posvetiti se družini ali pa zato, ker čutijo zanimanje in nagnjenje k drugačnim nalogam.

Posebne komisije pri krajevnih zdravstvenih upravah dodelijo sestre po odpustu iz šole na delovna mesta po zahtevah zdravstvenih zavodov. Kolikor je le mogoče upoštevajo pri tem želje sester, sestram z najboljšim šolskim uspehom pa je dovoljena prosta izbira službe. Sestre, ki so pri diplomskem izpitu dobile odlično oceno, smejo takoj nadaljevati študij na medicinski fakulteti, kjer delajo sprejemne izpite. Druge pa morajo delati najmanj tri leta, preden lahko spremene zaposlitev ali se vpišejo na visoko medicinsko šolo.

V ZSSR se morajo sestre, enako kot zdravniki, udeleževati izpopolnjevalnih tečajev, ki trajajo tudi do šest mesecev, pač glede na vrsto zaposlitve. Prirejajo tudi poldrugí mesec dolge tečaje za strokovno izpopolnjevanje glavnih oddelčnih in nadzornih sester. Udeleženke raznih tečajev imajo preskrbljeno stanovanje in dobe poleg mesečne plače še štipendijo. Mesečna plača sester znaša od 65 do 110 rubljev glede na službeno dobo, poveča se pa še za 15 do 20 odstotkov v takšnih službah in specialnih oddelkih, kjer je nevarnost poklicnih bolezni. Nočne službe so plačane posebej.

Kakor vsi delavci v Sovjetski zvezi imajo tudi sestre plačan letni dopust od 19 do 24 delovnih dni glede na vrsto zaposlitve; na oddelkih za nevrokirurgijo, zastrupitve, opekline in psihosomatične bolezni znaša letni dopust 42 dni. Sestre delajo 7 ur in pol na dan, pet dni na teden, razen v tistih

službah, kjer je povečana nevarnost za poklicna obolenja in znaša delovna obveznost 6 ur in pol na dan. Predpisi natanko določajo, koliko postelj lahko oskrbuje vsaka sestra; to je pomemben ukrep, ki jim zagotavlja ustrezne delovne pogoje. Sestre imajo ugodnosti tudi v počitniških domovih in okrevališčih, kjer lahko bivajo brezplačno ali plačujejo le 30 % oskrbnine. Upravičene so do posebnih popustov pri turističnih potovanjih in v otroških počitniških kolonijah. Mnogo zdravstvenih zavodov ima lastne dnevne jasli in otroške vrtnice.

Sestrski poklic ni omejen izključno samo na ženske. Okoli 15% je v teh šolah moških učencev. Večina jih dobi službo zdravniškega pomočnika in njihov študij traja 6 mesecev več kot sestrski. Mladi moški opravljajo sestrsko delo samo v takšnih krajih, kjer ni mogoče dobiti drugačne zaposlitve v zdravstvu in kasneje, po opravljenih izpopolnjevalnih tečajih, največkrat dobijo službo zdravniškega pomočnika (feldšerja).

Sestrski poklic uživa v ZSSR velik ugled, mnogo sester je izvoljenih za politične delavce od krajevnih skupščin do Vrhovnega sovjeta. Ta ugled izvira deloma tudi od hrabrosti in junaškega žrtvovanja sester med drugo svetovno vojno, ki se je še vsi spominjajo. Na tisoče sester je prejelo odlikovanje od države za svoje delo v službi ali v bojih, mnogo jih je odlikovanih z redom junaka socialističnega dela, ki spada med najvišja odlikovanja.

Vsa ta dejstva nam kažejo, kako zelo so sestre v ZSSR spoštovane in kako cenjene so resnične vrednote njihove požrtvovalnosti in sposobnosti.

Galina Tarasova
(Iz World Health, december 1972)
Prev. M. J.

DELITEV DELA IN ZAUPANJE V ZDRAVSTVU

Temeljno načelo pri delitvi in zaupanju dela v zdravstvu zahteva, naj bo vsakemu delavcu dodeljeno samo tisto delo, ki ga je po svoji izobrazbi zmožen obvladati in ga po svoji izkušnosti tudi zares obvlada. Delitev dela mora biti individualna in konkretna. Opravljena mora biti nadrobno, nedvoumno in dokumentirano, v soglasju in pod odgovornostjo obeh oseb: tiste, ki delo odkazuje, in tiste, ki pooblastilo sprejema. Pri odkazovanju dela ne sme odločati samo ročna sposobnost, marveč naj dobi in prevzame delo samo tisti, ki je ob pojavu komplikacij, s katerih možnostjo moramo računati pri zaupanem delu, zmožen prepoznati in tudi ustrezno ukrepati, vsaj v obsegu nujne pomoči.

Prof. dr. Janez Milčinski